

Asia: VN/18750/2022

Hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta (tilapäinen suojelu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tämä lausunto on Hämeen TE-toimiston ja Hämeen ELY-keskuksen yhteinen lausunto. Kiitämme mahdollisuudesta lausua ja pidämme hyvänä hallituksen esitystä siitä, että lainsäädäntöä selkiytetään tilapäistä suojelua saavien osalta. Kotikuntaoikeuden myöntäminen tälle ryhmälle vuoden maassaolon jälkeen edistää merkittävästi näiden henkilöiden integroitumista yhteiskuntaan, edistää kotoutumista ja työllistymistä ja näin parantaisi heidän mahdollisuuksiaan jäädä Suomeen. Toivomme kuitenkin, että lakiesityksessä huomioitaisiin seuraavat seikat:

Tällä hetkellä tilapäistä suojelua saavien työnvälitys- ja yrityspalvelut järjestetään TE-toimistoissa. Vaikka kotikunta maahanmuuttajalle myönnettäisiin, on merkinnöissä ollut viivettä, työttömyysturvan selvitykset vievät aikaa ja tästä syystä kotoutumissuunnitelmaan liittyvät alkukartoitukset tehdään ja prosessi käynnistetään pääsääntöisesti TE-toimistoissa. Siirto kuntakokeiluihin voidaan tehdä niillä alueilla, joissa kokeilu on, vasta kun kotikuntamerkintä on tullut ja henkilön status selvitetty tarvittaessa Uudenmaan työttömyysturvayksikössä.

Niissä kunnissa, joissa kokeilua ei ole, te-palvelut järjestetään kokonaan TE-toimistoista. Tilapäisen suojelun piirissä on nyt yli 35000 henkilöä ja määrä kasvaa edelleen. Sisäministeriön arvion mukaan määrä voi nousta jopa kymmenillä tuhansilla. On myös arvioitu, että noin kolmasosa tästä ryhmästä haluaisi jäädä Suomeen pysyvämmiin. Kyse on siis myös erittäin suuresta määrästä työkäisiä ihmisiä ja kotouttamistoimiin kannattaakin panostaa ja aloittaa ne mahdollisimman pian.

Työllistymisen potentiaali saadaan tehokkaasti käyttöön vasta kun kotoutuminen ja kielitaidon kehittyminen ovat toteutuneet. Tilanteessa, jossa tilapäistä suojelua saavat henkilöt siirtyvät vakinaiseen asumiseen perustuvien palveluiden piiriin ja näin ollen myös tiiviimmin

kotouttamistoimien piiriin asuttuaan noin vuoden Suomessa, on turvattava riittävästi kuntien, hyvinvointialueiden ja TE-toimistojen ohjausresurssi kotoutumispalveluihin. On myös huomioitava, että kotikuntaoikeus myönnettäisiin melko yhtäaikaaisesti hyvin suurelle ryhmälle ihmisiä ja tämä saattaa ruuhkauttaa palveluita. Tilapäistä suojelua tarvitsevien henkilöiden kotikuntaoikeudella on merkittävät vaikutukset TE-toimistojen ja kuntien resursointiin, koska työikäiset toimeentulotuen saajat ovat velvollisia ilmoittautumaan työnhakijaksi.

Esityksessä arvioidaan, että työmäärä ei tule kasvamaan merkittävästi millään keskeisellä toimijalla, mutta todellisuudessa kotouttamistoimien tehostaminen vie runsaasti ohjausresurssia ja aikaa kaikissa vaiheissaan. Kotouttamistyö kohdistuu henkilöille, jotka eivät tunne Suomen tapoja tai kieltä ja lähtevät käytännössä usein nollasta liikkeelle. Palveluita siis tullaan tarvitsemaan enemmän ja ohjaavan tuen tarve on suuri. Sähköisillä palveluilla kotouttamistyötä ei pystytä korvaamaan asiakkuuden alkuvaiheessa kieliongelmiensa vuoksi. Työmäärä kunnissa, TE-toimistoissa ja ELY-keskuksissa tulee kasvamaan. Te-palveluissa ja niihin ohjauksessa käytetään runsaasti kallista tulkkipalvelua, kotoutumiskoulutusta ja muita työllisyyspalveluiden hankintoja. Oletuksena on, että ELY-keskus hankkii myös tilapäistä suojelua saavien kotokoulutukset yhdessä TE-toimiston kanssa ja TE-toimisto organisoii koulutuksiin ohjaukset.

Esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on arvioitu, että tilapäistä suojelua saavien kuntaan osoittaminen ja kuntakorvausten piiriin tulo lisää ELY-keskusten työmäärää määräaikaaisesti n. 17 henkilötyövuodella. Arviomme on, että tarvittava htv-lisäys on todellisuudessa esityksen arviota suurempi.

Kuntapaikkaneuvottelut ja kotouttamisohjelmien teon ohjeistaminen ja tukeminen sekä erityiskustannuskorvaushakemusten käsittelyihin liittyvät tehtävät lisäävät merkittävästi ELY-keskusten työmäärää. Neuvotteluja tullaan käymään kuntien kanssa kuntapaikkojen lisäämisestä, sillä nykyinen kuntapaikkamäärä ei kaikissa kunnissa riittäisi tilapäistä suojelua saavien kuntapaikkoihin. Ukrainalaisia on sijoittuneena myös kuntiin, joilla ei ole olemassa sopimusta pakolaisten vastaanotosta eikä kaikilla kunnilla ole sopimuksen edellyttämää ajantasaista kotouttamisohjelmaa. Erityiskustannuskorvauksiin edellytetään nykyisin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kunnan välistä sopimusta (jatkossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöstä).

Ahomäki Maarit

Hämeen TE-toimisto - Hämeen TE-toimisto ja Hämeen ELY-keskus